

Ο σεβασμός προς τη φύση προϋπόθεση της συνέχειας της ανθρωπότητας (Χριστόφορος Αρβανίτης, Επ. Καθηγητής Κοινωνιολογίας της Θρησκείας Π.Α.Ε.Α.Κ.)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/2cT4OnW>]

Από την άλλη πλευρά η κοσμοκεντρική αντίληψη που επιχειρεί στο όνομα της οικολογίας να αμφισβητήσει την ανθρώπινη παρουσία αποδεικνύεται στο βάθος της μηδενιστική. Ο κοσμοκεντρισμός κάποιων οικολόγων δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένας αντεστραμμένος ανθρωποκεντρισμός ο οποίος συνίσταται στο να δώσει στην ιεροποιημένη φύση την *revanche* της ενάντια στον άνθρωπο.[12] Ο άνθρωπος όμως μπορεί με αρχή τη συμφιλίωση ανάμεσα στην ηθική και την οικολογία, να αναζητήσει μία νέα οικολογική κατεύθυνση για τους «τεχνοοικονομικούς καιρούς».[13] Αυτή η κατεύθυνση μπορεί να είναι και ηθική και οικολογική. Στην πραγματικότητα σημαίνει ότι σέβεται τη σταθερότητα μιας ανθρώπινης αυθεντικής ζωής πάνω στη γη και καταδεικνύει ότι ενεργεί ως ανθρώπινο

πρόσωπο σεβόμενος την φύση που τον περιβάλλει.

Ο άνθρωπος ενεργώντας κατ' αυτό τον τρόπο βρίσκεται πάντα στο κέντρο της δημιουργίας και αυτό το οποίο καλείται να διατηρήσει είναι ο ίδιος του ο εαυτός. Ο πρωτότυπος χαρακτήρας αυτής της πρότασης-διατήρησης είναι ότι δε θέτει σε αντίθεση πλέον τον περιβάλλοντα χώρο και τη φύση ως μέσον και πράγμα, με το ανθρώπινο πρόσωπο. Αντιθέτως, μέσα από τον απαιτούμενο σεβασμό του προσώπου περνά στο σεβασμό τού περιβάλλοντος ως ζώσα κατάσταση. Η νέα αυτή συμπεριφορά έναντι του περιβάλλοντος και της φύσης αποβλέπει στη μελλοντική συνέχεια της ανθρωπότητας. Και η μελλοντική ακεραιότητα του ανθρώπου συνεπάγεται την εσχατολογική αναφορά και ολοκλήρωσή του. Η οικολογική διάσταση αποτελεί τη συνείδηση των επερχομένων γενεών, και αυτό το οποίο την απασχολεί είναι πράγματι το ανθρώπινο μέλλον πάνω στη γη.[14]

Οικολογική ηθική

Η πρώτη επισήμανση σε όλα αυτά αφορά αυτή καθεαυτή την κατανόηση της οικολογικής ηθικής. Η ηθική, η οποία δέχεται να συμπεριλάβει αυτή τη νέα διάσταση, φαίνεται να αποκαλύπτει πάνω από όλα την ύπαρξη μιας κοινωνικής αντίληψης των πραγμάτων και αυτό γιατί η μόνο σε ατομικό επίπεδο δράση δεν επιτρέπει στον άνθρωπο να διακηρύξει ότι οι μελλοντικές γενεές έχουν δικαίωμα ύπαρξης σε ένα τέτοιο κόσμο. Αδυνατεί να το κάνει με βάση τα ατομικά δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γενεών, γιατί μια τέτοια αντίληψη θα κατέληγε σε διαμάχη και πάλη ανάμεσα στις ελευθερίες του ατόμου στο παρόν με αυτά των δικαιωμάτων των γενεών του μέλλοντος.

Η δεύτερη επισήμανση έχει να κάνει με το αν ένα τέτοιο δικαίωμα πρέπει να διευρύνει την υπευθυνότητα όχι μόνο στη σύγχρονη κοινωνία των ανθρώπων, αλλά και σ' αυτή του μέλλοντος. Δεν πρόκειται για μια πράξη προσδιορισμού του μέλλοντος του πλανήτη, αλλά για την απλή δυνατότητά του να υπάρχει. Είναι προφανές ότι οι σημερινοί θεσμοί δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν σ' αυτή τη νέα διάσταση ευθύνης που οφείλουν να αναλάβουν.[15] Αυτό συνεπάγεται μία μεταρρύθμιση της πολιτισμικής κατάστασης και αντίληψης.

Η τρίτη επισήμανση θέτει το θέμα της αναγκαιότητας της συντήρησης της δημιουργίας. Η οικολογία δεν είναι μια ηθική της τεχνολογικής και της οικονομικής προόδου, όπως αυτές λειτουργούν σήμερα, ακόμη και αν η τεχνολογία μπορεί η ίδια να βοηθήσει στη συντήρηση του περιβάλλοντος του ανθρώπου και της ανθρωπότητας. Ο χρυσός κανόνας είναι ότι κάθε γενιά οφείλει να μεταδίδει ή να αποδίδει στην επομένη το ίδιο «φυσικό κεφάλαιο», το οποίο παρέλαβε από την προηγούμενη. Η έννοια και η πρακτική της «αιφόρου ανάπτυξης» υποστηρίζει μια ανάπτυξη σε αμοιβαιότητα με τους όρους και τα όρια των δυνατοτήτων της. Με άλλα λόγια, το οικονομικό σύστημα ως ένα υποσύστημα εντάσσεται μέσα σ' ένα πλήρες οικοσύστημα με το οποίο οφείλει να επιβιώσει. Η αρχή της «βιώσιμης ανάπτυξης» υποδεικνύει ουσιαστικά μια ανάπτυξη η οποία δεν καταστρέφει το περιβάλλον μέσα στο οποίο επιβιώνει. Ως διαπίστωση όμως, είμαστε πολύ μακριά από γενικευμένες εφαρμογές μιας τέτοιας ανάπτυξης.

Η οικολογική ηθική και η συνειδητοποίηση του γεγονότος της καταστροφής του περιβάλλοντος μας υποχρεώνει να ξαναδούμε τις πρακτικές μας και τις επιστημονικές μας συνήθειες. Με δεδομένα ότι

1ον μέσα από τη μελέτη του διδύμου Άνθρωπος-Φύση εμφανίζεται αδύνατο και ουτοπικό το γεγονός της πρακτικής αμφισβήτησης της οικονομίας και των σχέσεών της με την επιστήμη και την τεχνολογία,

2ον ότι ο όρος οικολογία σημαίνει ετυμολογικώς, την επιστήμη περί του οίκου, και

3ον ότι στην πραγματικότητα ο άνθρωπος έχει πάρα πολλούς οίκους, οι οποίοι είναι συνδεδεμένοι ο ένας μέσα στον άλλον,

αποδεικνύεται περισσότερο χρήσιμη η διάκριση ανάμεσα σ' αυτούς τους διαφορετικούς οίκους παρά η σύγχυσή τους, η οποία τις περισσότερες φορές εισάγει μη ορθολογικές και ανεύθυνες συμπεριφορές, αντιτιθέμενη στη συνειδητοποίηση της θέσης που κατέχει ο άνθρωπος μέσα στον κόσμο.[16]

(συνεχίζεται)

[12] βλ., P. Acot, *Histoire de l'écologie: «La religion écologiste»*, PUF, Paris, 1988, σ. 239 κ.ε.

[13] Jonas H., ο.π., σ. 31.

[14] ο.π., σ. 26 κ.ε.

[15] Jonas H., ο.π., σ. 44.- Βλ. Mossé E., *Comprendre l' économie*, Seuil, Paris, 1974, σ. 16.

[16] Van Rompaey Ch., «Habiter la terre: un nouveau contrat», in En Marche, no 995, Bruxelles, août 1990, σ. 7.